

פֶּרְגָּמֵן

שלב ביזוי בכ"ז מוכן ככין כמה ברכם סתום על זה גמ"ק מילס ברכות
כמכלוליו היו דין שמייק סמקאל על סמליך וסוקק מהבנין
בדילו הרגינב:

שלג נשים ועבדים וקניות להן מומטען על הסלולות של נשים מוגנים ונבדים
במיון מוכבידין מומטען לנטון. כמו' כיפיים לביס מיניות

(קנה) דין להבה נדרנו לסלוק את הבה ואת הבני מעל השולחן בשעה ברכת המזון.
שאלו לפניהם רב פלטי ב' ר' יעקב נאן ז"ל מפלקן את השלוחן והזהלה ואחר כן מברכין אי
לא כי קאמר ר' אלעוזר כל שאינו משיר פת שלמה על שלוחנו אין והוא סימן ברכה
עליהם לברך קודס טילוק יפה או יסלוק וברך והשיב ר' איזרואל לסלוק שלוחן לזרחן ידים
ולברך הא ד' אלעוזר הבי רברשען אמר ר' אלעוזר כל שאינו משיר פת שלמה על שלוחן ר' איזרואל
סימן ברכה לעילום אס משיר פת שלמה לא מסלק ואם אינו משיר פת שלמה ומשיר
פירותים יסלוק וא' אכפת לה. מעת לסלוק הבני מעל השולחן בשעה ברכה ושנווהן לפרט
עליהם טפה ונורנין טעם לדבר כראטרי' ובארצין זו יבז וצנזור ואבב'י'
בסוף כס' העינה ר' יהונתן ר' שמעון בן לקיש דאמני הדוריית בז"ן שבנות הרצף ק"ט הדר
הימבה ניכבר על הארץ משחרב בית הבקרש נעשה שלוחנו של אדר מובחן בפיה עליון
שנאמבר המובה עץ שלוש אמה ונו' יוויבר אליו וזה השולחן אשר לפענ' ה' בז' בז' בז' בז' וסימן
בשולחן למדונו שהשלוחן נקרא מבה וכחוב במובה לא תנוף יגולות באהר יבון של אדר ובבנ' בז' בז' אדר
נכבר על הארץ ונארך ימים (ה) הבא נתי השולחן לא אהר יגולות באהר יבון של אדר ובבנ' בז' בז' אדר
דין ישבא נCKER על המזיך. ומי תבר אדר/or/ שבחה שמע טבעני טעם ר' יוחנן ביה ורשותן בית הבקרש ולקי' הבני
זהו אדר מברך ברכות החזון וכשהגע לבונה יוויבר לא' הויברן בית הבקרש ולקי' הבני
ותקע בלבו וועל כן נטהו לסלוק מיל שלוחן בשעה ברכת המזון:

ב"ז 2/1/0 50 ק"פ - ג' גראט

דמוהר למגנד ניז פירוין טמן נכס כוית מ"מ קפס לעונייה כדמוהר נפרק כל
כג'ר (קה): **בתב** כרוקם נסיטין טל"כ מכיסין סכך נסטע נס"ט על סס
לעט מינף טיליס **ברל** נמכילתו מיל דין סייף מקדר טל מהליריך
טולן כמנון צטילקי קינעה (גנ') עכל וכ"כ קרד"ה וכ"כ צענלי גלקט (ג) וכונען
שור צענלי הלקט מפי מהרר רני טמחי טעמץ מהר פעס מהט פיך לחוד
מארך נס"ט וכטקניע לכרכת צוा וחוטים וווער חורבן קנית לכת כסין ותקען
כטקניע וע"כ נגהו לסלוקו נצעת ברכה. ואני טעמיז ערן קנקויס נס"ט. וטאג'יס
טנקויס וויאט טל'ם לכסות כסין ולמי טעם רני טמחה מהן לחלק נין סכת לחול מ"מ
מיגאנ ער יטראל מורה כי' :

ב' ז

א' ז 2/1/0

על ידי ידו כטולן מל' טריהוט וגס
נכמס שטולן אין מוש' טריהוט גס:
(ג) נגן נסחות ססין. נג'י' כ' טאג'יס
סלה' לדנאל מג'ז. ימי' כה'וט וווע' ד' ח'
טאטס מונה מל' כטולן טהווב לאטמא
טמאריך ימי' כה'וט וווע' כט' גס' גס' גס'
טיליס ניג'ל. ווועס לי' גס' ווועס גס'
לע' טאטס מה' גס' מה' גס' גס' גס'
הילק'יס וווע' גזוק כט' ווועק כט'
גטטס פ' גז' גז' גז' גז' גז' גז'
כ' טאטס טטטן גטטן וווע' גז' גז' גז'
לע' טאטס ריכ'ו טאטס מה' גז' גז'
מג'ן גז' אידאל' חוו' טה' מאל'. ומ' גז'
קעס גז' גז' גז' גז' גז' גז'
ריכ' טאטס גז' גז' גז' גז' גז'
זעט' גז' גז' גז' גז' גז' גז'
לעט' גז' גז' גז' גז' גז' גז'
בל'ודס גז' גז' גז' גז' גז' גז'
כ' גז' גז' גז' גז' גז' גז'
ודם דטטטן ריכ' עד חמשו טטהיילין מן דטטטן
וזום דם זויר (ב) טטהיילין מן הקטן ווועל' דדר
שייבחן ואין מבכידין זה אות זה לישל עדר שמפניין
ה (ג) (ו) לחמשה האחרונות וכוין שלא נשארו אלא
חסימה

(ב) ואנו גטטלים הודיים חוץ לשולחן במקום שאין שם
פירושם וליכא למיחס למדוי:
ד' אעלט שטוטר לאבד פירורין שאין ברם ביז'ת מל'
מקום ג' קשה (ג) לענייה:
ה' (ג) יונוג'ט לכסות (ד) דטטן בשעה ברכת המזון
ונדע ד' שלאל לכסותו בשחת וווע' טאב:
←
קפא דיני ימים אחרונים וכו' טעיפות:
אי (א) ימים אחרוניים (ה) חובה:
ב' ימים אחרוניים אין גטטלי על בני קרע א' אלא (ג) בכלי
מפני רוח רעה שטורה עליהם ואם אין לו כל' נטפל
על נבי (ג) ב עיטם דיקים ווועיא בז' :
ג' אין גטטלי בחזקן ג' חזקן טאטטן [מי' גטטן מל' גטטן] את הדרים ואין
שמפעפעין [מי' גטטן מל' גטטן] את הדרים ואין
מעכ'ין את הוהמא:
ד' אין עריך ליטול אלא ר' עד (ג) פרק שי' של אעבעות:
ה' עריך שיטפל ראי אעבעותיו למשה בז' שטור
הוהמא:
ו' אם דטטטן ריכ' עד חמשו טטהיילין מן דטטטן
וזום דם זויר (ב) טטהיילין מן הקטן ווועל' דדר
שייבחן ואין מבכידין זה אות זה לישל עדר שמפניין
טפי' ק' ט'

זעט' גל'ת' ווועט' גל'ת' גל'ת'

יהיה זרעך בעבודות וענויך עד קץ ארבע מאות שנה מן היום הזה. ואם כן הודיעו קץ³⁶ הגאותה ולא הודיעו³⁷ כמה ימי הגלות. גם נכון הוא:

(יר) וגם את הגוי אשר ישבו. וגם לרבות ד' גליות על ששברו את ישראל, לשם רשיי. ועל דרך הפטש יאמר כאשר בניך דגתי את גלויות הענויך על עון. גם את הגוי אשר ישבו על אדין על החמס אשר יעשו להם. הנכוון בעניין³⁸ כי טעם וגם. אף על פי שאני גורתי על ורצע להיות גרים בארץ לא להם ועבדותם וענו אותם. אף על פי כן אשפט את הגוי אשר ישבו על אשר יעשו להם. ולא יטשו בעבר שעשו גורתי. והטעם כמו שאמר הכתוב וקנאי לירושלים ולצינן קנא גודלה וקצת גודל אני קצת על הגוים השאננים אשר אני קצתי מעט ומה עזרו לרעה³⁹, ואומר קצתי על עמי חלמתי נחלתי גורתי. וכן היה בمزירים שהוסיפו להרע כי השיליכו בניהם ליאור. וימררו את חייהם⁴⁰ והשיבו למתחות את שם. וזה מעת דן אנסי, שאבאים אותם במשפט. אם עשו נגזר עליהם או הוציאו להרע להם⁴¹. וזה מה שאמר יתרו כי בדבר אשר זהו עליהם⁴², כי הוזן הוא שהביא עליהם העונש הגדול שבידם מן העולם. וכן כי ידעת כי הוזן עליום. והרב נתן טעם בספר המזער⁴³ לפי שלא גור על איש ידוע, וכל אותן המרייעים לישראל אלו לא רצה כל אחד מהם הרשות בזיה. לפי שלא נגזר על איש בידוע. ולא נתכנו⁴⁴ דבריו אצלי, שאפילו גור שאחד מכל האומות⁴⁵. ירע להם ברכך וכך וקרם זה ועשה גורתו של הקב"ה זכה בדבר מצהה, ומה טעם בדבריו כאשר יצזה המלך שיישר בני מדינה פלוני מעשה מן המעשים. המתרשך ומיטיל הדבר על האתירים תומס וחוטא נפשו, והעשה יפיק רצון מבנו⁴⁶. וכן שכן שהכתב אמר וגט את הגוי אשר ישבו. שיבידו הגוי בולו⁴⁷ והם הילכו מעזם למצרים.⁴⁸

אבל הטעם כאשר כתבתי⁴⁹. וכבר הזכירנו רבותינו הענין הזה, אמרו בואלה שמות דבה⁵⁰ משל לאדרון שאמר לבנו יעשה עם פלוני ולא יצדרנו, החל ועשה אף על פי שעשה עמו חנפ לא הניח שלא היה מצערו, כשתרצה הארץ לבנו וגור⁵¹ על מצעריו הריגה⁵², אך גור הקב"ה שהיוו ישראל מושבעין במצרים עמדו עליהם ושעבדו בחזוק⁵³, אמר הקב"ה היה לכם לחתוגם בסעדים וישעו צרככם⁵⁴, אני קצתי מעט ומה עזרו לרעה⁵⁵, עד כאן. דבר ברור הוא כי השלכת בניהם לאר אינה בכלל ועבדותם וענו אותם. אבל היא עקיימת לנמרי, וכן מה שאמרו תחלה הבה נתחכמה לו פן ירבה⁵⁶, אינו בכלל עבדות וענו, מלבד מה שתוציאו בעניין עצמה וימרדו את חייהם בעבודה קשה וגור⁵⁷, והוא מה שאמר הכתוב וירא את עניינו ואת עמלינו ואת לחצינו⁵⁸. וזאת והבן כי האיש שנכח ונחתם בראש השנה להריגה לא ינקה הליטים ההורג אותו בעבר שעשה מה שנגזר עליו, הוא רשות בעניינו ימות⁵⁹, ודמו מיד הרוץ יבוקש, אבל כאשר יצא הגזירה על פיו נביא יש בעשה אותה דיןין, כי אם שמע אותה ורצה לעשות רצון בוראו נגזר אין עליו חטא אבל יש לו זכות בו כאשר אמר ביהוא עזן אשר סטיבות לעשות הישר בעניין ככל אשר בלבי עשית לביית אחאב בניים רבים ישבו לך על כסא ישראל⁶⁰, אבל אם שמע⁶¹ המזוהה והרג אותו לשנהאו או לשלול אותו, יש עליו העונש כי הוא לחטא נתקoon, ועבירה הוא לנו, וכן המכוב אמר בסנהריב הוא איש שבט אפי וגור, בגין חנף אשלחנו ועל עם עברתי אצנו⁶². ואמר המכוב והוא לא כן ידמה וללבבו לא כן יחשוב כי להשמיד בלבבו⁶³, ועל כן הענישו בסוף, כמו שנאמר והיה כי יבצע ה', את כל מעשהו אפקוד על פרי גודל לבך מלך אשוד ועל תפארת רום עניינו וגור⁶⁴, ואמר בו שה פורה ישראאל ארויות הדיתו הראשו אכלו מלך אשור וזה האחרון עצמו נבוכדרازר מלך בבבל לנו כה אמר ה' הנני פוקד אל מלך בבבל ואל ארציו כאשר פקדתי על מלך אשורי⁶⁵. והנה זו ראייה שנענש מלך אשור על הדעת שצשה לישראל⁶⁶, והנה נבוכדרازר שמע כי הנביאים פה אחד קוראים אותו להחריב ירושלים והוא וכל עמו נצטו על לך מפני הנבואה כמו שכותב הנני שולח לך ולחתוי את כל משפחות אפון נאם ה' ואל נבוכדרازר מלך בבבל עברי והביאותים על הארץ הזאת ועל יושביה והחרמותים⁶⁷, וכותיב הנני נתן את העיר הזאת בידי הכהדים ובידי נבוכדרازר מלך בבבל והציגו את העיר באש⁶⁸, ואף על בית המקדש עצמו אמר ונתתי את הבית הזה כשלחה⁶⁹, והם יודעים כי מצוח השם היא כמו שאמר נבוכדרازן לירמיהו ה' אלהיך דבר את הרעה הזאת אל המקום הזה ויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חטאתם לה⁷⁰, ואף על פי כן נגענו הכהדים כולם בסוף. והיה זה מפני שני טעמים. האחד שוגם הוא נתכוון להשמיד כל הארץ להגדיל ממשלתו כמו שכותב בו והשכתי גאון זדים וגאות עריצים אשפלי⁷¹, וכותיב אתה אמרת בלבך השמיים עלה וגוי⁷², וכותוב עלה על במתך עב אקמה לעלון⁷³, וכותיב באומתו האומרת לבבנה אני ואפסי עוד⁷⁴, ואמר בו חבקוק הוא בוצע בצע רע לביתו לשום במדרום קנו וגוי⁷⁵, והנה זה ענשו של סנהריב. וכך אמר הכתוב לנו כה אמר ה' הנני פוקד אל מלך בבבל ואל ארציו כאשר פקדתי על מלך אשורי⁷⁶. אבל היה במלך בבבל עונש אחר שהוסיף על הגזירה והרע לישראל יותר מארה. כמו שאמר בו קצתי על

Richard Bauckham, "Nicodemus and the Gurion Family," *Journal of Theological Studies* 47:1 (1996):1-37.

Jonathan Cohen, "Charitable Contributions, Communal Welfare Organizations, and Allegiance to the Community According to Rashba," *HUCA* 72 (2001):85-100.

Naomi G. Cohen, "Rabbi Meir, A Descendant of Anatolian Proselytes," *Jewish Social Studies* 23:1 (1972):51-59.

"The Theological Stratum of the Martha b. Boethus Tradition," *Harvard Theological Review* 69:1-2 (1976):187-95.

David William Nelson, *Responses to the Destruction of the Second Temple in the Tannaitic Midrashim* (doctoral dissertation; New York University, 1991), 41-45, 215-18.

Jeffrey L. Rubenstein, *Talmudic Stories: Narrative, Art, Composition, and Culture* (Baltimore and London, 1999), 139-75.

Burton L. Visotzky, "Most Tender and Fairest of Women: A Study in the Transmission of Aggada," *Harvard Theological Review* 76:4 (1983):403-18.

HEAD : this refers to Vespasian; HER ENEMIES ARE AT EASE , this refers to Titus.¹

For three and a half years Vespasian surrounded Jerusalem, having four generals with him: the general of Arabia, of Africa, of Alexandria, and of Palestine. With regard to the general of Arabia two teachers differ as to his name, one declaring that it was Killus and the other Pangar. In Jerusalem there were four councillors, viz. Ben Zizit, Ben Gorion, Ben Nakdimon, and Ben Kalba-Shabua². Each of them was capable of supplying food for the city for ten years.³ There was also there Ben Battiah,⁴ the nephew of R. Johanan b. Zakkai, who was appointed in charge of the stores, all of which he burnt.⁵ When R. Johanan b. Zakkai heard of this he exclaimed, 'Woe!' It was reported to Ben Battiah, 'Your uncle exclaimed "woe!"' He sent and had him brought before him and asked, 'Why did you exclaim "woe!"?' He replied, 'I did not exclaim "woe!" but "wah!"'⁶ He said to him, 'You exclaimed "wah!"? Why did you make that exclamation?' He answered, 'Because you burnt all the stores, and I thought that so long as the stores were intact the people would not expose themselves to the dangers of battle.' Through the difference between 'woe' and 'wah' R. Johanan b. Zakkai escaped death⁷; and the verse was applied to him, *The excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it* (Eccl. vii, 12).

Three days later R. Johanan b. Zakkai went out to walk in the market-place and saw how people seethed straw and drank its water⁸; and he said [to himself], 'Can men

¹ Radal emends the name to Trajan, since both Vespasian and Titus were involved in the destruction of the Temple. The emendation, however, is hardly necessary, since Nebuchadnezzar and Nebuzaradan, too, were both involved in the destruction of the first Temple.

² In Git. 56a the number is three, two names being read as one, viz. Nakdimon ben Gorion.

³ They were extremely wealthy. ⁴ He was a leader of the Zealot party.

⁵ To induce the men to go out to fight and obtain food.

⁶ An exclamation denoting approval.

⁷ The Zealot would have had his uncle put to death if he had expressed disapproval.

⁸ They were reduced to such straits to escape starvation.

נובמבר 1978

דבר אחר 'היו צרייה לראש' זה אספקיינוס 'אייביך
שלו' זה טיטוס שלש שנים וממחזה הקיף אספקיינוס את
ירושלם והיו עמו ארבעה דוכסין דוכס דערבייא דוכס דאפריקה דוכס דאלכסנדריה דוכס דפלשתיני דוכס
דרבייא תרין אמר קילו שמייה וחד אמר פגניר שמייה והווון בירושלים ארבעה בוליטין בן צייזית ובן
גוריוון ובן נקדימון ובן פלבא שביע ובל אחד ואחד יכול
לספק מזונות של מדינה עשר שנים ומה שם בן בטיח בן
אחותו של רבנן יוחנן בן זפאי שהיה ממנה על האוצרות
ואוקיד כל אוצריא שמע רבנן יוחנן בן זפאי אמר וייזלין
אמנון לבן בטיח אמר חביבך כי שלח ואתיה אמר לו
למה אמרת כי אמר לו לא אמרתי כי אלא מה אמרי אמר
לו וזה אמרת ולמה אמרת וזה אמר לך דאוקרת כל
אוצריא ואמרתי דבר זמן דאוצריא קינין לא יהיין
גשמיון למאבד קרבא בין כי לוה נמלט רבנן בן
זפאי וקרא עליו (קהלת ז, יב) 'ויתרין דעת החכמה תהיה
בעליך' לאחר שלשה ימים יצא רבנן בן זפאי לטיל
בשוק וראה אותם ששולקין פבו ושותין מימיו אמר בני
אדם ששולקין פבו ושותין מימי יחולין לעמד בחילותיו

It once happened that while Rabban Johanan ben Zakkai was riding an ass and his disciples were following him, he saw a young woman gathering barley grains from under the feet of Arab cattle. When she saw Rabban Johanan ben Zakkai, she covered her face with her hair, stood up before him, and said to him, "Master, grant me sustenance." He asked her, "Whose daughter are you?" She replied, "I am the daughter of Na'bdimon ben Gorion." "Master," she continued, "you no doubt remember when you signed my marriage contract." Rabban Johanan ben Zakkai then said to his disciples, "I did indeed sign this woman's marriage contract, and I noticed in it a stipulation of one million gold denar payable to her by her father-in-law's family and her own family. Whenever they went to worship at the Temple Mount, fine woollen carpets were spread out for them to walk on, and they would enter, prostrate themselves, and return joyfully to their homes." All my life I wondered about the meaning of the verse, *If thou know not, O thou fairest among women, go thy way forth by the footsteps of the flock, and feed thy kids beside the shepherds' tents* (Song 1:8), but now I found it—read not *gediyotayik* ("your kids") but *gewiyyotayik* ("your bodies"). As long as Israel do the will of God, no nation or kingdom can rule over them, but when Israel do not do God's will, He delivers them into the hand of the lowliest of nations, and not only into the hands of the lowliest of nations but also under the feet of the cattle of the lowliest of nations."

וְגַדִּיּוֹתָךְ, זֶבְרִים 5:1, שְׁמַעֲנָן

חולים ודו רועם בגדיר. פעשה רבנן יונתן בן זעיר ששה רוכב על הרכור וזה הילסידן מפלגין וזרחה ריבבה את מלכת שערון מתרת גמל בדעתן של דובים, בין שראתה את רמן יונתן בן זעיר נתעשרה בשעריה ועודה לפני אורה לו רבי פרנסני, אל' בית כי תי את, אל' בנת של נקחון בן נערין אמי ולא ובורacha שחורת על ברובתי, אל' רבנן יונתן בן כבאי הילסידן אמי החטמי על חורבותה של זו ודריחי קראו בה אלף (אלף) אלפים רומיי ורב של בית חסיה וטל בית ריבבה זו לא זו נגנון לד' הבית להשתתת עד שחי פודסן לן כל' מילה תחת רוחם והבון משלתיהם והחון לסתיהם, וכל' יוש בקשיין מקרואין ומצעיאין אם לא הריע לך גזה גבשין וכו', אל' תקיי ניזחיק אלא ניזחיק, סבל וכו' ששהאל שון רזות של סלט או כל' אומה ולען שלמת פון, ואשען ישאל שון רזות של סקס ודק'ת' צמן ביד אומה שללה, הא' ביד אומה שללה אלו תחת רג'ל בחתון. קראו מות קיזעג (בטוב בחדו רלב':).

el. Lauferbach 2, 192f, (corne 192/2)

א/יבנה ר' זיה 2/1, א/ח

48. It is related of Miriam, the daughter of Na'bdimon,³ that the Rabbis allowed her five hundred gold *dinars* daily to be spent on her store of perfumes. Nevertheless, she stood up and cursed them, saying, 'Make such a [paltry] allowance for your own daughters!' R. Aha said: We responded with Amen! R. Eleazar said: May I not live to behold the consolation [of Zion] if I did not see her gathering barley from beneath horses' hoofs in Acco; and I quoted this verse in connection with her, *If thou know not, O thou fairest among women, go thy way forth by the footsteps of the flock and feed thy kids beside the shepherds' tents* (S.S. 1, 8)—read not '*gediyotayik*' ('thy kids') but *gewiyyotayik* ('thy bodies').

ולידם על כל מה שדים פושים שאפי רומנים לא הקפיד עליהם על כל מה שפוש
ובכן וזה אמר כי נער ישראל ואובההו רבי מפה אמר אין ל' רשות ואיש
ול' רשות אכבים כבד אDEL רשות שיטה ישבים בו.
ומפשה רבנן יונתן בן זעיר שהה וחביב כל נבי הכהן והוא הילסידן טלאב'ס
אצורי וראה ריבבה את מלכת שטרים מתחת רעל' בדעתן של דובים בזין פרארה
את רבן יונתן בן זעיר נקחון בן נערין אי אפרה לו רבי יוסר אלה כשתהנת
בכחותי אבר לרם רבנן בן זעיר אי גלטדיי אי חתמי על טובתה של זו ודריחי
קדרא בה אל' אלפים דינרי הוב של בית חסיה ושל בית ריבבה זו לא זה מכם
להשתתת בדור ביתך עד שחי פודסן לן כל' מילה תחת רוחם נבטים ומשתווים
חוורוט לבתיהם בשפחה וכל' ייט בקשרו פקראי והבשאות יאט לא תדע לך
היפה בז'ים צאי לא' בז' קבי הצען וריעי את נרויותיך צל פשכנות
הרועים אל' תדו קראו נרו'תיך אל' נזחיך שלם ומון ישואל פשים רצט של
סוקם אין כל' אומה ואלטת שלמת בדם ובשאון ישואל פשים רצט של פוקם מופעם
ביד אומה שללה ולא ביד אומה שללה אלא תחת רג'ל בחתון של אומה טלאב'.

וְגַדִּיּוֹתָךְ, זֶבְרִים 5:1, שְׁמַעֲנָן

ימעשה במרם בנהו על נקחון שעהה מלחת טערוט
בנמה אם לא רשותה מלחת שדרט כבן אלע'יד בן זעיר אורה
ויהו עללה הסקאו זהה אם לא תרע' לך השה בגבאים צאי לך
בזקבי הטען רעל' את ניזחיק. יא' נערין האהיאס רב יוק'ם בר טפעה
בק' שדתק בדור נזחיך נזחיך לע' וזרד, אמר ר' לי' בר עירוי האמי אל'
רבי שמען מיזח צאי קראה אם לא תרע' לך וכו', צאי ניזחיק אל'
טיט'ם והטהטבכט'ם לע' וזרעוט: ימעשה רבנן יונתן בן זעיר שהה
הרב על ההורוד וזה הילסידן טהילן אורי, וראה ריבבה את מלכת
שטרים כבן גורי בבחות של דובים, בין שראתה את רבן יונתן בן
זעיר נזחקה בשפחה ועודה לא' אל' רבי מנטמי, אל' בת ט'
אה, אל' בנת של נקחון בן נערין, ולא' ביד אומה שחרות על
טחוני, אל' רבנן יונתן בן זעיר הילסידן אי חתמי על בחרותה
אל' ז' ודריחי קראו בה אלף אל' רע' רע' הדב של בית חסיה, ואל'
ביה אביה לא' זו נגנון לד' ריב' ריב' ריב' ריב' ריב' ריב' ריב' ריב'
לט' כל' מילה תחת רג'לים וגנבים ומשתווים והחון להרווים,
כל' ייט בקשרו קראו והמצאותיהם לא תרע' לך ור', שלם ומון
ישואל פשים רצט של סוקם אין כל' אומה ולען שלמת בדם,
בשאון שלמת רצט של סוקם פושים ביד אומה שללה, ולא ביד
אומה שללה אלו תחת רג'ל בחתון:

מח. מעשה קמרים פטו של נקדימוני שפסקו לה
חכמים חמיש מאות דינרי זהב לקפת בשימים בכל יום אף
היא עמירה וקללה אוקטם ואמרה להם זהר תפסקו
לבנותיכם אמר רבי אחא אף אנו עבינו אחרית אמן אמר
רבי אלע'ז'ר אראה בנהכמה אם לא ראיתך שעהה מלחת
שטרים מתחת טלי' סוקים בעבו ובראותי צאי לך' הפסוק
בז'ה (שיר א. ח) אם לא תרע' לך' העקה בז'ים צאי לך'
בקבי הצען וריעי את גדרתיך אל' תקיי גדרתיך' אלא
גדרתיך.

מוזנתה שלו, ומותר בלאזות שלה. העшир עולה עמו, העז אין יותר עוזרת עמו. מעשה בכתו של נקדמן בן טריין שפסקו לה הרים חמיש מאות דינריה והב בכל יום לkopfat בשמים, ולא היה אלה אלא שומרת ים. אף היא קיללה, ואמי להם כך תחש לבנותיכם.¹⁰ אם ר' לעזר בר' צדוק אראה בנהמה אם לא ראייה שלקמת שעורים מתחא לטפי סוסים בעכו. קראתי עליה המקרה שהוא אם לא תודיע לך היפה בנשים ווי.

שאלות ותשובות לרשב"א ז"ל והם טענין קהילות בגין מסין ותקנות

סימן שט

שאלת עליי קניין מהוין ומולכווי מוקר על כן נפה
הקemptה בין השטחים לי הפטחים הגדולים
הומלים יחוו על הפטחים ומתן נכס כלנו סת נון יוס כדי
שימפרנסו ט, כי גס הפטחים הטענוייס סדין נון שיטנו לכל
הטענוייס הכל יוס פט כמוונו, והטענוייס טוועין סlein סדין יונן
כן, אבל שיטט גטמיאס ולט יחוו על הפטחים לי חמיינו נטהו
סת, ומהיא פלנרטס מוטלט טל האטיר וספרט לנו לוי פטוטר,
ויתן דין נופין הטמות כעוגдел דרמי', הודיענו סדין עס מי.

תשובה סורת סדין הפטחים הטענוייס, שהדרקה
ופרנעם הפטחים לפי ממון הוה, וכחיה דרכיה
דכמיה נדע חמי' וטיק מיליא מרצע מהה וזה נדרקה, ולטוט
גמלן שיטנו, ומלה ממון טפל', וככבר למלר נפלך מליטט
הטהה, נקלימן ק גוריין שטפץ טטה טטה גדרוף
הרגה לי לא עזיד כדכדי קל ממוינו. וכל עז וטני נומין
טרנאמו לפי מה שוהו, וככבר למלר, צטפלו לנו רוחה
להטפרים צביהן לנו צונטמיאנו נצטטמה נסם הלהה וטוחין
וונטנן לנו נס ממנה לו צפומחן לנו נס ממנה וטס לא קבל
נומין לנו נס הלהה, וכל טמד נומין לפי צטטו צסס הוה
ק טופס מוטיסן לנו וטטנן לפי צטטו צטטט נפלך מליטט
הטהה, וכל און אלט יחוור על הפטחים, ווין צינפל לד גדר
כלנטיא גלען הפליאן צלקיוחו לעני דין. טוכיס ליטריך נסר צכל
יוס' טפעז טקה כפר קמן, וכן קותס ציפול לד גנאי
טהיחיך מפרינקו וכטמעה דרנעם דפרנימה נטנגולט פטומה
וין יון', כדי מהקרו כמיין, וכטנו' וטמה נוון לנו סקנ'ס לפי
חכלס נומו מלמד צכל לחוד ולחוד נוון לנו סקנ'ס לפי
טרנאמו וכטטטט החס', אבל שtheadו נלדיל ווין טערום לא
נכיהם וויל' דעתה. ומ"מ כל הקומות מפרנמן מן הkappa
ולפי ממון, וטס יחוו גלחר מון על הפטחים יטוו וככל לחוד
נוון לפי דעתו ווילו.

אלן הילוקין פרק שלישי מכות כ ב

ספרות
השיטים

באוריה כתיב לנו במלוכם יון טהה מהט. וקפס ראי כל באש ולא נבכה אמר להן לך אני *מצחיק ומה [גילק וילט]
***לעובי רצונו בר ליש רצונו על אחת כמה וכמה** [טנק וילט]
שוב פעם אורה הוא עולן לדוחלים כוון שהגינו לך (*מיטס נט)
הצפים קרוו בנדודים כוון שהגינו לך וביתות ראו
שעל שיזיא מבית קחש הקרשים והתחולין חן בוכן
ו"ע *מצחיק אטו לו מפנימה אורה מצחיק אמר לךם זי [טנק]
מיכא צו קרלו ז אוי צו דילרב היויס לאש מכח ומלה פרטנט דרכ
זקיס וקטט בליחסות ולט מל מעתת טבב לאש טקחא
אמת צפוך מטען וגרמן מפניא דהלו קרלו מתחעט דילעט
דא לאן דהה אמר לךן קון פהוים אמרץ וויל' ע"כ הא נכווה
פheid נכל צאי מבר בוט לרבען וויל' זי' זי' בונוואו שאל אורה נבוארו של וורה
זומאים וויל' גבל והקס יוצע נכלו מטה מלהן : (*עיזון שדה תדריש) [גנו] זומירה כרוב עוז ישבו זקיס
של אורה היהתי מתיירא שלא תחקים נבאותו של וורה עכשו שנתקומה נבאותו של אורה בידע
שנבאותו של וורה מתקימת בלשונה אמר לו עקיבא ניחתנו : (*עיזון ג'ן)
[עמ' ג'ן]

הדרון עלך אלן הילוקין וסליקא לה מסכת מכות

הנחות הב' (ה) תע' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'
 (ו) ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'
 (ז) ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'
 (ח) ז' ז' ז' ז' ז' ז' ז'

בְּאָשׁ – *in fire* – *should we not weep?*

R' Akiva then explained why he smiled in the face of tragedy: **לך אני מצחיק – He said to them, ‘For this very reason I am smiling! – וְזֶה לֵאמֹר רַצוּ נִ – for if such is the reward for those who transgress His will, that they dwell in such security and calm, – לְשׁוֹרִ רַצוּן עַל אֶחָד גָּפָה וְכַה – then for those who do His will, how much more so; how much greater reward can they expect?’**

שוב געם אתחו זין זולו לירזילום – On another occasion they [the four Sages of the previous story] were coming up to Jerusalem after the destruction of the Temple. **בן שהאייש לזרע נזחותים קרע – When they reached Mount Scopus and were able to see the city of Jerusalem in its destruction, they rent their garments. **פין שחרבנש להר הבית – When they came to the Temple Mount – they saw רַזְעָן שׂוֹלֵךְ שְׂעָרָה טביה קְרִישָׁס – a fox emerging from the Holy of Holies, – and התחולין ברובן ז – and they started to weep.** But R' Akiva smiled.**

ר' איקבא זקוקא מצחיק – And they said to him, ‘For what reason are you smiling?’ – אמור לו – They replied to them, ‘For what reason are you weeping?’ – They said to him, ‘A place about which it is written: *The non-Kohen who comes close shall be put to death (Numbers 1:51)*, זעכשוי. שוקלים להכו וו – and now foxes are walking about there!’ Should we not weep?’

R' Akiva then explained why he was smiling: **לך אוי בזעק – He said to them, ‘For this very reason I am smiling, דרכוב – for it is written: אענזה לה – I will עדים נאפקניט את אורה הכלון ואת זריהו בן ירבקהו’**

summon trustworthy witnesses to testify for Me, [the two prophets] Uriah the Kohen and Zechariahu ben Yeverechiahu (*Isaiah 8:2*). Now, what connection does Uriah have with Zechariah? Uriah prophesied during the era of the First Temple, whereas Zechariah prophesied during the era of the Second Temple; why then are they mentioned together? – *אלא תליה נקחוב נבוארו של אוריה* – Rather, the two prophets are mentioned together because by doing so Scripture made the prophecy of Zechariah dependent upon the prophecy of Uriah. – In the prophecy of Uriah it is written:^[4] – *לְלִוְן בְּגִילְבָּם צָנָן פְּשָׂרָה תִּפְרַשׁ [וּ] – Therefore, because of you, Zion will be plowed like a field /etc.]* (*Micah 3:12*). – In the prophecy of Zechariah it is written: *עָזָן יְשֻׁבוּ זְקָנִים וְזָקְנִית בָּרְבָּה וּזְזָלָלָן – Old men and old women will yet sit in the streets of Jerusalem.*^[5]

R' Akiva concludes: **עד של לא נתקיימת נבוארו לא אוריה – As long as the prophecy of Uriah had not been fulfilled, – I had feared that the prophecy of Zechariah would not be fulfilled.** – *עכשוי שנתקומה נבוארו של אוריה – Now that the prophecy of Uriah has been fulfilled, and Jerusalem and the Temple Mount are totally desolate, שנותקומה נבוארו של זריהו מתקימת – it is obvious that the prophecy of Zechariah will be fulfilled.’*

They [R' Akiva's colleagues] thereupon said to him in these words: **זקוקא ניחתנו עקיבא ניחתנו – ‘Akiva, you have comforted us; Akiva, you have comforted us.’**

FOR THE MOUNTAIN OF ZION WHICH IS DESOLATE (v. 18). Long ago, as R. Gamaliel, R. Eleazar b. 'Azariah, R. Joshua, and R. Akiba were on the way to Rome, they heard the noise of the crowds at Rome from Puteoli³ a hundred and twenty miles away. They all fell a-weeping, but R. Akiba laughed. They said to him, 'Akiba, we weep and you are merry!' He replied to them, 'Wherefore are you weeping?' They answered, 'These heathen peoples who worship idols and bow down to images live in safety, ease, and prosperity, whereas the "Footstool" of our God⁴ is burnt down by fire and has become a dwelling-place for the beasts of the field, so should we not weep?' He said to them, 'For that reason am I merry. If they that offend Him fare thus, how much better shall they fare that obey Him!' On another occasion they were coming up to Jerusalem, and when they reached Mount Scopus they rent their garments [in mourning]. When they arrived at the Temple Mount, they saw a fox emerging from the Holy of Holies. They fell a-weeping, but R. Akiba laughed. They said to him, 'Akiba, you always surprise us. We weep and you are merry!' He replied to them, 'Wherefore are you weeping?' They answered, 'Shall we not weep that from a place of which it was written, *And the common man that draweth nigh shall be put to death* (Num. 1, 51), a fox emerges, and concerning it the verse is fulfilled, FOR THE MOUNTAIN OF ZION, WHICH IS DESOLATE, THE FOXES WALK UPON IT?' He said to them: 'For that reason am I merry. Behold it states, *And I will take unto Me faithful witnesses to record, Uriah the priest, and Zechariah the son of Jeberechiah* (Isa. viii, 2). Now what connection has Uriah with Zechariah? Uriah lived in the time of the first Temple while Zechariah lived in the time of the second Temple! But what did Uriah say? *Thus saith the Lord of hosts: Zion shall be plowed as a field, and Jerusalem shall become heaps* (Jer. xxvi, 18). And what did Zechariah say? *There shall yet old men and old women sit in the broad places of Jerusalem, every man with his staff in his hand for very age* (Zech. viii, 4); and it continues, *And the broad places of the city shall be full of boys and girls playing in the broad places thereof* (ib. 5). The Holy One, blessed be He, said, "Behold I have these two witnesses, and if the words of Uriah are fulfilled, the words of Zechariah will be fulfilled; and if the words of Uriah prove vain the words of Zechariah will prove vain." I rejoiced because the words of Uriah have been fulfilled and in the future the words of Zechariah will be fulfilled.' Thereupon in these terms did they address him: 'Akiba, you have consoled us; may you be comforted by the coming of the herald [of the redemption]!¹

ית. 'על הר ציון ששפטם' וכבר היה רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזורה ורבי יהושע ורבי עקיבא נכסין לרומי ושםעו קול המונה של רומי מפוטליילוס עד מהה וששים מיל החתי לו הם בוכים ורבי עקיבא משחק אמרו עקיבא אנו בוכים ואתת משחק ליהם ואתם לפה בכחם אמרו לו לא נבכה שהגויים עובדים עבדות פוכבים להוו משתחווים לעצביהו וושבעין בטח ושאנן ושלוחה ובית הדום רגלי אלהינו היה לשופת אש ומדור לחית השדה ולא נבכה אמר להם לך אני משחק אם פון למצעסי קל וחומר לעוזשי רצונו פעעם אחרה כי עולין לירושלים הגיעו לצופים וקרוו בגדריהם הגיעו להר הבית וראי שיעל אחד יוצא מבית קרשוי הגדרים החתיו הם בוכים ורבי עקיבא משחק אמרו לו עקיבא לעולם אתה מהחמה עליינו אנו בוכים ואתת משחק אמר לך אם למה אתם בוכים אמרו לך עליינו נתקיים הפסוק על הר ציון ששפטם שעולים הלכו בו' אמר לך אף אני לך אני משחק והוא אומר יעשה ח. כ) 'וְאָعִידָה לֵי עֲדִים נָמְנִים אֶת אֹורַיה הַפְּתָן וְאֶת זְכִירָה בֶּן יְבָרְכִיָּה' וכי מה ענן אוריה אצל זכירה אוריה במקרא ראשון וזכירה במקרא שני אלא מה אמר אוריה (ירמיה כו. יח) 'פה אמר ה' צבאות ציון שדה תחרש וירושלים ערים תחרש' ומה אמר זכירה (זכריה ח. ד) 'עד ישבו זקנים וזקנות ברחוות ירושלים ואיש משענתו בידיו מרבי ימים' ובתיב בתיריה (שם. ה) 'ירחוות העיר ימלאו ילדים וילדים משחקים ברחוותה' אמר הקדוש ברוך הוא הררי לי שני עדים אלו ואמ קיימים דברי אוריה יהו קיימים דברי זכירה ואמ יבטלו דברי אוריה יבטלו דברי זכירה ושמחתי שנתקיימו דברי אוריה ולכטוף דברי זכירה עתידין להתקיים ובלשון הוה אמרו לו עקיבא נחמתנו תנחם ברגלי מבשור.

זה י"ו- לפיד בז ווי ישליו אוּהָלִים לשודדים ובתווחות לפְרַנְיוֹן אל הא
 נרעה לסת לאשר הביא אלה בידו ובן הוא אמר חי אני נאום האלים
 י"ט, אם גשחה סדרם, הנה זה היה לו סdem אהותך ווי כל קץ דוד עני ואביו
 במשיח, לא החזיקה ותונבהינה בזגאו בו אתה אמר כי כל המשקה מז אמן
 י"י זתתקין את אביהם יין ומזון הזה להן אין בפירה אלא שנדון להן לשנה ובן
 י"ט לא אמר זה היה ביום ההוא יטפו ההרים עסים אם כך תן למבעיטה קל
 י"ט י"ז חומר לשש רצטה, ר' פארא אומר חזר ברפסת והכלת כי מה בא
 י"ט המתוב לממדנו ושדרו של אחשורוש אלא אם כן תן למבעיטה קל חומר לעשו רצינו. ובבר
 י"ט ר' רב נמליאל ורבו ירושע ורבו אלעזר בן כוריה ורבו עקיבא נבונים לרום שבש
 י"ט קל דמיה של מדינה טפיזילם עד מאה ועשרים מיל התחלו הם בוכים ורבו עקיבא
 י"ט מתק אמר לו עקיבא מפני מה את בוכם אתה מתק אמר לו אם לפחות מה
 י"ט אסיד לו ולא נבכה שנינו שבדי עבודה וזה מובהט לאלילים ומתחווים לנצח
 י"ט יישבים בפה שלוה ושאנן ובית הדום רגליך של אלחינו היה לשירתך אס ומחר לחיות
 י"ט השורה אמר לסת אתי אי לך צחקץ אם כך תן למבעיטה קל וחומר לשש רצטה.
 י"ט שוב פסם אותה הו צלמים בגיעו לזרוסם קידע בפירות היבש לדור הבית ורא
 י"ט שועל יצאו מבית קדש הקדושים ותחלו הם בוכים ורבו עקיבא מתק אמר לו
 י"ט עקיבא לעולם אתה מתה שאו בוכים ואתה מתק אמר לסת מה מה בכם
 י"ט י"ט אמר לו לא נבכה על מקום שצוב בז' חזר הקרכ' יומת הד' שלל יזמא מטבח
 י"ט מטבח עליינו נתקדים ציל וה ה' דוה לבנו על הר ציון ששם שועלם שמי' י' י' י' י' י'
 י"ט הלכו בו אמר להם אפי' אי לך צחקץ הר' תא אמר י' אעריה לי' עד'ם י' י' י'
 י"ט נאמנים את אוריה הכהן ואת וכרי'הו בן י' כראב' ה' י' י' י'
 י"ט ובירה מה אמר אוריה צ'יו'ן סדרת תarris וירושלם עיימ' תהיה והר הבית י' י' י'
 י"ט לכתות יער מה אמר ובירה ב'ה אמר ה' צבאות עוד י' שבו וקניט'ו וקנות' א' י'
 י"ט ווי' ורחבות העיר ווי' אמר ה' קיטים ר' ב' א' אוריה
 י"ט קיטים ר' ב' ובירה א'ם ב' ב' ר' ב' א' אוריה ב' ב' ר' ב' ובירה טמ'ו טק'ו ט' ב'
 י"ט אוריה לטוף שדר' ובירה עתדים לבא, בלען הזה אמרו ל' עקיבא מהטן.

Once, as Rabban Gamaliel, R. Joshua, R. Eleazar ben Azariah, and R. 'Akiba were journeying to Rome, they heard the murmuring sound of the (great) city from as far as Puteoli, a distance of one hundred and twenty miles, whereupon they burst into tears, except for R. 'Akiba, who laughed. They asked him, " 'Akiba, why are you laughing while we are weeping?" He replied, "Why are you weeping?" They said, "Should we not weep when these pagans, who sacrifice to idols and bow down to images dwell in security, peace, and serenity, while the House which is our God's footstool has been reduced to a charred ruin and a lair for beasts of the field?" To which R. 'Akiba retorted, "But this is exactly why I laughed—if this is what God has given to those who have angered Him, how much more so will He give to those who fulfill his will."¹⁶ [They said to him, "'Akiba, you have comforted us.']. Another time they were going up to Jerusalem. When they reached Mount Scopus, they rent their garments, and when they came to the Temple Mount and saw a fox running out of the (ruined) building of the Holy of Holies, they began to weep; while R. 'Akiba laughed. They said to him, "'Akiba, you never cease to astonish us—we are weeping, yet you laugh!" He replied, "Why are you weeping?" They said to him,

"Should we not weep when a fox emerges from the place of which it is written, *And the common man that draweth nigh shall be put to death* (Num. 1:51)? This is indeed how the verse, *For this our heart is faint, for these things our eyes are dim—for the mountain of Zion which is desolate, the foxes walk upon it* (Lam. 5:17–18), has been fulfilled for us." He said to them, "This is exactly why I laughed, for it is said, *And I will take unto me faithful witnesses to record, Uriah the priest and Zechariah the son of Jeberechiah* (Isa. 8:2). Now what is the connection between Uriah and Zechariah? Uriah said, *Zion shall be plowed as a field, and Jerusalem shall become heaps, and the Mountain of (the Lord's) House as the high places of a forest* (Jer. 26:18).¹⁷ What did Zechariah say? *Thus saith the Lord of hosts: There shall yet old men and old women sit in the broad places of Jerusalem, etc.* (Zech. 8:4). Said God, 'These are My two witnesses—if the words of Uriah are fulfilled, so will the words of Zechariah; if the words of Uriah are not fulfilled, neither will the words of Zechariah. I rejoice therefore that in the end the words of Uriah have been fulfilled, because this means that so will the words of Zechariah.' They said to him again in the same words, "'Akiba, you have comforted us."

R. Soloveitchik
1917 '917 (17)
Fate and Destiny, pp. 65-66

Divine providence is testing us once again via the crisis that has overtaken the land of Israel. Let it be clearly stated: The matter does not just affect the political future of the land of Israel. The designs of the Arabs are directed not just against the political sovereignty of the State of Israel but against the very existence of the Yishuv in the land of Israel. They wish to destroy, heaven forbid, the entire community, "both men and women, infant and sucking ox and sheep" (I Samuel 15:3). At a Mizrachi convention I cited the view expressed by my father and master [R. Moses Soloveitchik] of blessed memory, that the Proclamation, "The Lord will have war with Amalek from generation to generation" (Exodus 17:16) does not only translate into the communal exercise of waging obligatory war against a specific race but includes as well the obligation to rise up as a community against any people or group that filled with manifold hatred directs its enmity against Keneset Israel. When a people emblazons on its banner, "Come, and let us cut them off from being a nation; that the name of Israel may be no more in remembrance" (Psalms 83:5) it becomes, thereby, Amalek.²⁵ In the 1930s and 1940s the Nazis, with Hitler at their head, filled this role. They were the Amalekites, the standard-bearers of insane hatred and enmity during the era just past. Today their place has been taken over by the mobs of Nasser and the Mufti. If we are silent now as well, I know not the verdict that will be issued against us by the God of justice. Do not rely on the "liberal" world's sense of equity. Those same righteous liberals were around fifteen years ago, and they looked with indifference upon the extermination of millions of people; they did not even lift a finger. If, heaven forbid, yet a second spectacle of blood were to take place before their very eyes, it is likely that they would not even lose a night's sleep over it.

Fate and Destiny, pp. 92-95

25. Maimonides, Laws of Kings and Their Wars 5:4, writes the following regarding the seven nations of Canaan: "It is a positive commandment to destroy the seven nations, as it is said: 'But thou shalt utterly destroy them' (Deuteronomy 20:17). If one does not kill any of them that falls into one's power, one transgresses a negative commandment, as it is said: 'Thou shalt save nothing that breatheth' (Deuteronomy 20:16). But their memory has long since perished." The Radbaz, in his commentary ad loc., notes that the source for Maimonides' concluding comment, "But their memory has long since perished," is the statement of Rabbi Joshua in Mishnah Yadayim 4:4: "Sennacherib, king of Assyria, came up and intermingled all the peoples."

It is, however, striking and passing strange that Maimonides, in setting forth the commandment to wipe out Amalek, does not add the concluding phrase, "But their memory has long since perished." Thus states Maimonides in Laws of Kings and Their Wars 5:5: "Similarly it is a positive commandment to destroy the remembrance of Amalek, as it is said: 'Thou shalt blot out the remembrance of Amalek' (Deuteronomy 25:19). It is also a positive commandment to remember always his evil deeds and the waylaying [he resorted to], so that we keep afresh the hatred manifested by him, as it is said: 'Remember what Amalek did unto thee' (Deuteronomy 25:17). The traditional interpretation of this injunction is: 'Remember,' by word of mouth; 'Do not forget,' out of mind, that it is forbidden to forget his hatred and enmity." It would appear from Maimonides' statements that Amalek is still in existence while the seven nations have descended into the abyss of oblivion.

One may query: Why didn't Maimonides apply R. Joshua's principle that "Sennacherib, king of Assyria, came up and intermingled all the peoples" to Amalek as he did to the seven nations? The answer to this question is very simple. Scripture testifies that Amalek is still in existence. Note what the Torah states: "The Lord will have war with Amalek from generation to generation"

(Exodus 17:16). If that is the case, then it is impossible that Amalek be completely destroyed before the coming of the Messiah. As the sages state: "The [divine] throne will not be whole and the [divine] Name will not be whole until the descendants of Amalek are completely blotted out" (Midrash Tanhuma on Ki Teze, end; and Rashi on Exodus 17:16). But—where is he? I once heard the following answer from my father and master [R. Moses Soloveitchik] of blessed memory, namely, that any nation that conspires to destroy Keneset Israel becomes, according to the halakhah, Amalek. My father and master added: We have been charged with two commandments concerning Amalek. The first is the obligation to blot out his memory. This obligation devolves upon every person with reference to an individual Amalekite and is set forth in the verse "Thou shall blot out the remembrance of Amalek" (Deuteronomy 25:19). The second is the readiness to do battle as a community against the people Amalek. This requirement is set forth in the verse, "The Lord will have war with Amalek from generation to generation" (Exodus 17:16). Thus, if any people seeks to destroy us, we are commanded to do battle against it when it rises up against us, and this battle of ours is an obligatory war (*milchemet mitzvah*) on the basis of the verse from Exodus, "The Lord will have war with Amalek from generation to generation." However, the obligation to wipe out individual Amalekites, as set forth in the verse from Deuteronomy, applies only to genealogical descendants of Amalek. Now it is true that Maimonides' ruling also includes the obligation to blot out individuals, an obligation which does not apply to any nation other than Amalek, even if that nation seeks to destroy the Jewish people [and this obligation is no longer in force, since there are no longer any identifiable genealogical descendants of Amalek]. Nevertheless, since the obligation to do battle against Amalek as a people would apply to such a nation, Maimonides did not use the phrase "But its [Amalek's] memory has long since perished." There still exists a category of Amalek [as a people] even now after the peoples have been intermingled [and there are no longer any individual Amalekites].

Perhaps the above is the basis for the ruling of Maimonides in Laws of Kings and Their Wars 5:1 that a defensive war waged by the Jewish people against an aggressor is an obligatory war. Such a war falls under the rubric of "The Lord will have war with Amalek from generation to generation." To be sure, Maimonides in his ruling singles out the war against Amalek for special mention [which would indicate that the war against Amalek and a defensive war against an aggressor are two separate categories]. Nevertheless, one may maintain that a war waged by the Jewish people against an aggressor who seeks to destroy it still belongs to the category of the war against Amalek. Note carefully the sugya in Sotah 44b, s.v. Amar R. Yohanan.

Aaron Rakeffet - Rothkoff, The Rav vol 2 (1999)

1. Rabbi Soloveitchik lived in Germany from 1926 to 1932.

18.03 Man-Satan

Related by the Rav in the Tanya Soloveitchik Memorial Lecture on "Purim Ideas," Yeshiva University, March 4, 1974.

Who is Amalek [Exodus 17:8–16]? A man who personifies total evil. It is a man to whom immorality becomes the norm. Who is Amalek? Of course, it most probably was a wandering Bedouin tribe. However, the biblical verse is quite serious when it says that “God has declared an eternal war against Amalek, throughout the generations” [Exodus 17:16]. I would say it was beneath the dignity of God to declare an eternal war against a Bedouin tribe. Amalek will only be defeated at the commencement of the messianic era. No one will be able to defeat Amalek. The final defeat of Amalek will take place when the King Messiah arrives.

So who is Amalek? It is not just a Bedouin tribe. It is not a race, a specific group, or a nationality. It is man who went berserk. Man who incarnates total evil. It is Man-Satan. Man can be created in the image of God or in the image of Satan. It is Man-Demon.

I once heard from my father, in the name of my grandfather, that Amalek is any people or group who are committed to one purpose: the destruction of the Jewish people.¹ Such a group is to be classified as Amalek. If one writes on its banner, “Let us cut them off from being a nation; that the name of Israel may be no more in remembrance” [Psalm 83:5], he acquires the status of Amalek. The commandment of “surely erasing the memory of Amalek” [Exodus 17:14] is applicable to him or to them.

Quite often Amalek, or Man-Satan, succeeds in his attempt to gain power and to cause untold suffering to millions or hundreds of millions of people. I believe that our generation has encountered a few of them. Most of you are young, but I am speaking of people as old as I am. There is no doubt about it that Hitler was Amalek. I am speaking in halakhic terms. Hitler and his entourage were Amalek. There is no doubt that Stalin had the status of Amalek. He too was the incarnation of total evil. I have doubts about the “generous” Mr. Leonid Brezhnev [1906–1982; general secretary of the Soviet Communist Party, 1964–82] and about Mao Tse-tung [1893–1976; chairman of the Chinese Communist Party, 1943–76]. I do not know. I have serious doubts about them. Intuitively, I feel that they are also the incarnation of evil and Satan.

1. For a detailed analysis of this view, see the Rav’s “Kol Dodi Dofek,” translated by Lawrence Kaplan, in *Theological and Halakhic Reflections on the Holocaust*, edited by Bernhard H. Rosenberg and Fred Heuman (Hoboken, N.J.: KTAV, 1992), pp. 98, 116–117, fn. 25.

THE FIRST CRUSADE

56

THE FIRST CRUSADE

THE ACCOUNTS OF EYE-WITNESSES
AND PARTICIPANTS

fear God want nothing, nor those who cherish Him in truth. The possessions of the enemy, too, will be yours, since you will make spoil of their treasures and return victorious to your own; or en- purped with your own blood, you will have gained everlasting glory. For such a Commander you ought to fight, for One who lacks neither might nor wealth with which to reward you. Short is the way, little the labor, which, nevertheless, will repay you with the crown that fadeth not away. Accordingly, we speak with the authority of the prophet: "Gird thy sword upon thy thigh, O mighty one."⁵⁶ Gird yourselves, everyone of you, I say, and be valiant sons; for it is better for you to die in battle than to behold the sorrows of your race and of your holy places. Let neither property nor the alluring charms of your wives entice you from going; nor let the trials that are to be borne so deter you that you remain here."

And turning to the bishops, he said, "You, brothers and fellow

bishops; you, fellow priests and sharers with us in Christ, make this same announcement through the churches committed to you, and with your whole soul vigorously preach the journey to Jerusa- lem. When they have confessed the disgrace of their sins, do you, secure in Christ, grant them speedy pardon. Moreover, you who are to go shall have us praying for you; we shall have you fighting for God's people. It is our duty to pray, yours to fight against the Amalekites."⁵⁷ With Moses, we shall extend unwearied hands in prayer to Heaven, while you go forth and brandish the sword, like dauntless warriors, against Amalek."

As those present were thus clearly informed by these and other words of this kind from the apostolic lord, the eyes of some were bathed in tears; some trembled, and yet others discussed the matter. However, in the presence of all at that same council, and as we looked on, the Bishop of Puy,⁵⁸ a man of great renown and of highest ability, went to the Pope with joyful countenance and of bended knee sought and entreated blessing and permission to go. Over and above this, he won from the Pope the command that all should obey him, and that he should hold sway over all the army in behalf of the Pope, since all knew him to be a prelate of unusual energy and industry. . . .
(Guibert of Nogent.) . . . "If among the churches scattered about over the whole world some, because of persons or location, deserve reverence above others (for persons, I say, since greater privileges are accorded to apostolic sees; for places, indeed, since the same dignity which is accorded to persons is also shown to regal cities, such as Constantinople), we owe most to that church

GLOUCESTER, MASS.
PETER SMITH

1958

Letters

Character Assassination

Naomi Graetz rightly notes that traditionalists have consistently used (and abused) sacred texts to justify (or even impose) discriminatory social patterns (*The People & the Book*, June 12). Christians in antebellum Southern society in America used the Bible to justify slavery, and other Christians in South Africa used it to justify apartheid. Some Muslims use Koran texts to keep women cocooned in *burkas*, which didn't exist in Mohammed's time, and to justify "honor killings" or terrorism.

Prof. Graetz with grace and scholarship shows us just how this process works

in Jewish tradition, with generations of preachers and teachers using the story of Miriam's criticism of Moses' Nubian companion and her affliction with leprosy to extrapolate a negative image of women as frivolous or malicious gossips. The antidote to textual abuse of this kind is to use midrash on the same texts to project different and more positive images, and to assert that the sacred texts are not the exclusive property of the self-proclaimed "right thinkers." The Torah is the inheritance of the entire Jewish community, including liberals and women and those who think Aaron should have been punished in the same manner as Miriam.

The point of this story is that *lashon hara* (neatly translated by Dr. Graetz as "character assassination") is rightfully to be deplored, whether propagated by women or by men.

Rabbi Gilbert Kohn
Pasadena, California

Who's an Amalekite?

Kalman Neuman's review of my book "Reckless Rites: Purim and the Legacy of Jewish Violence" was sensitive and searching ("To Be Blotto, or To Blot Out?" July 10), but I would like to clarify two points. First, I certainly did not "take exception" to the definition of Amalek presented by Rabbi Joseph Soloveitchik in his 1956 sermon "Kol Dodi Dofek." As a historian, I simply linked Soloveitchik's identification thereof of Nasser and the mufti of Jerusalem as Amalekites with the 1948 motivational sermon delivered by "the Nazir" David Cohen

to students of Yeshivat Mercaz Harav on their way to fight in Israel's War of Independence. Whatever

"the Rav," as Neuman insists on calling him, demanded of the NRP in the wake of Sabra and Shatila in 1982 is as relevant to the understanding of his 1956 sermon as Ariel Sharon's 2005 position on Gaza is to his strategic views when he was Begin's defense minister.

Secondly, my attempt to situate Baruch Goldstein's 1994 massacre of 29 Palestinians within a Purim tradition of hostility to Amalekites (and not to "gentiles" as Dr. Neuman claims) not only reaches back to Refidim and Shushan and medieval Europe, but also draws on prior events in late 20th-century Hebron itself. Neuman correctly notes that "members of the 'Jewish underground' in the early 1980s did not have to wait until Purim to plant bombs in Arab buses." But he seems to have forgotten my discussion of the 1982 report by the Karp Commission, which dealt with the manner in which exuberant festivity was used by Jews from Kiryat Arba as a means of evicting the Arab upholsterer who occupied the ground floor of Beit Hadassah — until his ceiling happened to collapse under the weight of spirited dancing during Purim of 1981.

Five years later Jewish settlers paraded through Hebron on Purim carrying puppets of various images from the book of Esther, including that of Haman the Agagite (= Amalekite). When they arrived at Beit Romano one of the settlers, as reported by Ori Nir in Ha'aretz, placed a *keffiyah* on the hanging effigy of Haman. Local Arabs, who by then clearly understood what this meant, took offense, and a representative of the military government demanded that the *keffiyah* be removed. It is not unlikely that Goldstein, who moved from the United States to Kiryat Arba in 1983, participated in the 1986 Purim parade. It is even more likely that sometime before 1994 Goldstein, who was a graduate of Yeshiva University, read "Kol Dodi Dofek."

Elliott Horowitz
Jerusalem

Send letters by e-mail to jrep@jreport.co.il; by fax to (972-3) 537-9489; or mail to P.O. Box 1805, Jerusalem 91017 Israel. Please include your full postal address. The editor reserves the right to edit letters as appropriate.

AVI KATZ

Mordecar Richler, This Year
In Jerusalem (NY, 1994), 203-04

On the evening of Simchat Torah, the Sefer Torahs are removed from the ark and members of the congregation, children included, take turns parading about the synagogue carrying them, their silver bells jingling, to the accompaniment of a good deal of singing and hand-clapping. It was an evening of terror for me when I was a nine-year-old. The twin scrolls of a Sefer Torah are dauntingly heavy. Dropping one is a sin — in my case, a sin compounded by the fact that the Sefer Torah I was given the honor of carrying had been the work of my grandfather Rabbi Yudel Rosenberg, who was also a scribe, or *sofer*. My grandfather would have written his Sefer Torah with the quill of a turkey feather on parchment manufactured from the hide of a kosher animal, the hair removed after it had been soaked in limewater for nine days. Before beginning, he would have been obliged to test his quill and ink by writing the name "Amalek" and crossing it out, symbolically blotting out Amalek, as it is written (Deuteronomy 25:19): "Therefore it shall be, when the Lord thy God hath given thee rest from all thine enemies round about, in the land which the Lord thy God giveth thee for an inheritance to possess it, thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under heaven; thou shalt not forget it."

Amalek was the grandson of Esau and ancestor of the Amalekites, nomads in the land between Egypt and Canaan, many of whose descendants can no doubt now be found organizing for Hamas in the Palestinian camps of Khan Yunis, Rafa, Jabalia, and Gaza Town.

ביבון ז' ו' י' ז' כ' ז'

פרק ארבעה

לישראל, שגאמר, אל-תקרב בלם של נצלה בצל נצלה (שם ג. ז). מכאן אפ' כל שעופר גבאים קדוש קרייך לא-לען (שם נצלה). שכך אמר מקודש-ברוק-הוא אל משה, של נצלה בצל בצליך. אמר לו מקודש-ברוק-הוא לך וא-לען אל-פרעה (שם שם י). אמר לך גוי, רבנן כל כעולם, לא כך אמרתי לך אין כי פה, שגאני גבאים גלווני, שגאמר, ויאמר משה אלה, לא איש ذקרים אונכוי (שם ד) ולא עוד, אז שאותה קשתותני לדי אויבי ומקאשי רשות. לא צל פון ברחותי מפניהם, שגאמר, נברחת משה מפניהם פרעה (שם בוט). אמר לו, אל תירא מכם, שגבר מהו כל-קאנשים פבקחים את-נפקחה (שם ד' י). וכי סתים סייג, ומלא מים כי, אז שירדו מักษים. מכאן אתה למד, של פירנד פנקסיו, כאלו פה, לך גזמר, כי-פתה כל-קאנשים. אמר לו, לך וא-לען אל-פרעה, אמר לך גוי, רבנן כל קעוזים, שלוח נא גינד-טשח (שם שם י), בז' אותו נאי שאותה עתיד לא-לעט. אמר לו, לא אמרת לך, לך וא-לעט אל-ישראל, אז שירדו אל-פרעה. ואלוותה נאי שאותה אומר, אני שולח עתיד לך אל ישראל, שגאפה הגעה אבבי שלם לך את ג'יה. נאי קני פה יומם (באי' בגב) אמר לך גוי רבנן כל כעולם, פון לי מופת גאות. אמר לו, משלהי את-טשח ארזה. מה שלייך את-טשח ארזה, ונצלה נחש צורת ראה קדוש-ברוק-הוא למשה קנהש.

ביבון ז' ו' י' ז'

ה. רבבי אחא ורבוי זעירא פתח (איוב-לו. א) אף לזוית יהניד לבי וייתר ממיקומו מהו זופר וקוף במה דעת אמר (ויקרא יא, כא) לנתר חhn על הארץ, אמר הקדוש ברוך הוא לא יהיה בניו של אהרן דומין למשהו שנבנין יבש ויצא לה טיטוס הרשע נבנש לבית קדרשי הקדושים וחרבו שלופה בידו גדר את הפלכת ויצאת תרמו מלאה זם נבנש בשלום ויצא בשלום ובינוי של אהרן נבנשו לתהrik ויעז שורופים הדא הוא דכתיב 'אתרי מות שני בני אהרן'.

נת

יהודי אחד שאל את מהר"ם שיחיה¹, אם צריך כפירה על שחחת^(א) אשתו וד' בניו ביום הרג רב בקובלינש עיר הדמים, כי כך בקשוהו יען ראו כי יצא הקצה מלפני ה' והתחילה האויבים להרוג בני אל חי הנרגים על קרוש ה'. וגם הוא דחה להרוג את עצמו במתה^(ת)תמן, אלא שהצילה ה' על ידי גוים.

וכתב לו: לא ידענו שפיר מה אידון בית, כי ודאי ההרוג עצמו על ייחוד ה', רשאי להוביל בעצמו, ואما ז': יכול לשאול תיל אך. ואמרינו: מעשה בר' מאות יליים וילדות שנשבו לקלח וכו' עד הפללו עצם בים (וכן) [וכן]. (אם) [אך] גם היא עלתה לגג ונפלה ומתחה, יצתה בת קול ואמרה: אם הבנים שמחה², וכנהנה דבותן, אבל לשחות אחרים צריך עיון למצוא ראייה להתייר. ומשאול אין ראייה לאיסור, אחרי שציה דוד להרוג אותו (וכן) בן איש גר עמלקי, שאמר: אנוכי מות(ו)תמי משיח ה', [דידלמא מלך משיח] שני. ועוד דבלאו הבי היה חיב מיתה, דדווג האדומי היה, כדכתיב³ דם על רasher, דמים⁴ בנווב עיר הכהנים.

מיחו דבר זה פשוט התייר, כי שמענו ומצענו שהרבבה גודלים שהיו שוחטין את בנייהם ואת בנותיהם. וגם רבינו קולנימוס עשה כן בקינה המתחלת: אמרתי שעזני. וגיל להביא ראייה להתייר, וכי היכי דאמ' יכול כשאול? תיל אך, ה' נימא להרוג את חבריו על קידוש השם מותר, דבאהו קרא כתיב⁵ «ומיד האדם ומיד איש וגוי». [ו]אך [ד]רישא דקרו קאי אכולי⁶ קרא דברך. והוא דעתנו דואג, ייל כדררי ומי (שמטיעינו) [שמטיעינו] כפרה הוא מוציא לעז על החסדים הראשוניים. ואחריו שכונת(ו) [יצרו] היה לטובה; מרוב האבות יוצרינו יתברך שמוא פגע ונגע (במעמד) עינינו. גם הם חילו פניו על כהה. לא דמי להיא דפרק החובל⁷; ס(ו)מא [את] (עיננו) [עינינו] וש(ו)בד את כדי, דוחייב, דהכא ודאי מחליל מהבת הבודא. ואין להחמיר עליו כלל.

וזכור ישראל יקום את נקמתינו ונקמת תורהנו ונקמת דם עבדינו השפוך ב מהרה בימינו. ויראו (עיננו) [עינינו] יישמה לבינו מאבב"ש⁸.

נת שווית אוור זרועל ומהר"ם בר ברוך (כתיה"א ח"ב, נד (נדפסה בירחון "סיני" כרך יג עמ' רצג—רצד): תשובות מביב כתאי סיני, סימן תחתונה.

1. בכתי" סיני: צצ'ל. ראה בהערה הסופית. תשובה זו פורסמה על ידי ר'ם בלאר בספר שער תשובות מהר"ם ביר ברוך זיל, בהזאת מקראי נרדמים בסוף הספר עמ' 347—346. הוא לא ראה את התשובה בכתי" ר'ק את הטעתק שנעשה על ידי ד. גולדברג ובסוף התשובה היה רשות: "שוית הניל, סימן נור". והוא התשובה שלפענו הנמצאת כתיה"א. ראה שוית אוור זרועל ומהר"ם ביר ברוך, הזאת מוסד הרב קוק, עמ' ב. לתשובה זו דומו גם רבינו מנחם מילרובך בסוף נימוקיו.

2. בראשיות רבה פרשה לה, יט. ראה גם ארחות חיים ח"ב, סימן ד, דין אהבת השם ויראותו, אית' א. כובא בכ"י — בבדיקה ביתיה יהה דעה, סימן קנו דעה והרמביים.

3. גיטין נז, ב. 4. שם. 5. שמואל—ב. אל טן. 6. שם.

7. בילוקס שבעוני תחולת שמואל ב: "הרבה דברים שפכת"... ראה גם רצוי שמואל—ב. אל ב. בראשיות ס. ה. 9. בבא קמא זב, א.

8. בכתי" סיני: שיחיה, צצ'ל. שני הצעונים האלה ביחס. ראה עוד ים של שלמה ב"ק פ"ה סימן נס.

business was good, for all of them were wealthy as a result of the loot of the Jews and the nobles. But no Jew or noble was permitted to reside there until the compromise had taken effect. They were permitted to establish residence only up to and including the city of Pawoloz and no further. The Cossacks were in control over a stretch of one hundred miles square of the land of [Little] Russia as a security, pending the aforementioned settlement with the nobles.

In those days, the King, may his glory increase, issued an ordinance throughout the provinces of his kingdom, that whoever had been forced to change his faith, may return to his former faith. All the forced converts returned to Judaism, and the Jews continued to reside in all the cities where they had been converted. The Jews now publicly professed their religion in those places where Jews dwelt, and in the places where the Cossacks resided, and where no Jews lived at this time, the forced converts fled, in accordance with the decree of the King. Also the women whom the Cossacks married by force, fled to the cities which were populated by Jews. Thus hundreds of forced converts became Jews again. In the places where severe carnage took place, hundreds of boys and girls and infants, had been converted. The Jews took them back by force from the hands of the Gentiles. After thorough investigation, they provided them with identifying tags giving the names of the families to which they belonged. These were hung on the neck of each child. Many women had become Agunoth,¹⁰ and many widows who had become subject to levirate marriage¹¹ became Agunoth because the levir had departed from the land. The authorities of the Council of Four Lands,¹² may the Rock and Redeemer preserve them, instituted many appropriate ordinances for their benefit and they instituted a public fast for the whole Kingdom of Poland, to be observed on the twentieth day of Sivan, for generations to come. For on that day the terrible slaughter of Nemirow had occurred, and it had been the first community to submit to the massacre, for the glorification of His Name, may the merit of its martyrs stand us in good stead, and may the Lord avenge their blood.

After these things the King elevated Duke Wiśnio-

R. Nathan Nafta Hanover

77

זה מכתב

הוּא אָלֶף בָּשְׂרַב שִׁירֵי כְּדִים טְקַחְתִּין קִיהְ שֶׁפְּאָא וּפְּנָן טָבְּכִי
בְּכָל צְשִׁירִים וּבְלָגִים סֹן גְּלֹתִי יְהֹודִים וּלְזֹרִים. בְּכָל אֶלְאָ קִיהְ בְּכָל
שָׁוֹם שָׁר אוֹ יְהֹוָדִי לְבָא שְׁפָה, אֲזַדְּגָה טְשָׁאָר עַפְלָם לְאָ קִיהְ
כְּדִים שָׁמְךָ יְהֹודִים וּלְזֹרִים בְּכָל קִים פְּלַוְרִיסָטָן, וְעַד בְּכָל לְאָ.
זְהָרָה. וְעַזְּזִים וְעַזְּבִּים שְׁלֹמְזָן כָּל קְרִיטָת וּזְסָרָא כָּל פְּאָה גְּמָפָה אָזָר.
לְחַטָּב לְפְשָׁעָן אֲזַדְּגָה צְבָחָת טְעָרִים כְּנַילָּן.
צְבָחִים גָּעָם. אֲזָה נְבָלָז יְרִיחָה פְּעַק בְּכָל קְדִינָות פְּלַסְטוֹן.
בְּכָל שְׁפָרִיר זָתוֹ פְּקַדְתִּת אָגָּסָן בְּשָׁאָי לְבָחוֹר לְלֹתוֹ. וְעַזְּוָיו לְקָפְנָטִים.
לְלֹתִיחָה יְהֹודִים וּמַיְּהֹודִים כָּל בְּכָל פְּקַדְתָּה מְאֻבְּזָבִים וְבְאֻבְּזָבִים.
עַמְפְּרוּדִי וְגָנְשָׁא יְהֹודִים בְּפְרַקְפָּאָה כָּל בְּכָל פְּקַדְתָּה שְׁקִי יְהֹודִים זָרִים אָם.
וּבְכָל פְּקַדְתָּה טְקַחְתִּין, אֲזָה טָוִי יְהֹודִים כְּדִים אֲזַבְּלָה אָם. גְּמָצָות.
בְּכָל אָלְמָם, אֲזָה קְהָנָזִים טָמֵם וּנְשָׁמֶם אֲזַבְּלָא שְׁקַעְןִין לְשָׁמִים.
אֲזָה בָּבָב, אֲזָה לְאָזָבִם קְהָנוֹת שְׁקִי יְהֹודִים זָרִים אָם. וְעַזְּשָׁוִי יְהֹודִים.
בְּכָה פְּאָזָבִים. וּבְכָל בְּכָל פְּקַדְתָּה שְׁקָבָה כָּל בְּכָל תְּרִיבָה גְּמָרָה גָּמָה.
מְאֹזָה גְּמָרִים קְמָנִים וְתְּמִינָהִים קְדָמָה שְׁקָבָה, וְלְקָבָה אָזָם פְּתִיחָה.
בְּכָד קְהָנִים גָּדְבָּה וְלְבָבָו לְלָל אָזָר בְּעַזְּבָה פְּנִימָה וְאָזָר.
אֲלָזָן זְרִיחָה וְקִיחָתָה וְלָלָזָן נְזָבָה לְלָבָן. וְתְּרִיבָה גָּמָם גָּמָס.
גְּגָנוֹת וְתְּרִיבָה אֲלָקָנָה גְּגָנוֹת גְּגָנוֹת גְּגָנוֹת גְּגָנוֹת אֲזַבְּלָה לְגַיְיִם.
אֲזַלְּבָה פְּרִורָה אֲזַבְּתָה גְּגָנוֹת אֲזַבְּתָה לְסָמִי בְּאָזָן אֲזַבְּלָה גְּגָנוֹת, אֲזַיְיָה
מְלֹחָה פְּקַדְתָּה גְּגָנוֹת. וְעַזְּבָה שְׁקַטְתָּה גְּגָנוֹת, לְכָל קְדִינָה מְלֹחָה גְּלָיָה.
אֲזַרְבָּזִים גְּלָיָה סִינְחָן לְרֹדוֹת אֲזַרְבָּזִים אֲזַרְבָּזִים גְּלָיָה גְּלָיָה.
לְלָל, שְׁקִיקָה קְהָלָה רְאַסְתָּה שְׁקָבָה גְּגָנוֹת גְּגָנוֹת אֲזַרְבָּזִים.
פְּסָמִים וְסָמִים פְּסָמִים לְטַבָּשָׁס וְסָמִים גְּמָס.

וְעַזְּזִים שְׁעַר טְרַכְּבָּזִים הָאַלְעָם גָּדָל פְּשָׁלָב אָזָם וְיִשְׁעָזָב

KINNAH IN MEMORY OF THE MARTYRS OF CHURBAN EUROPE

by Rabbi Shlomo Halberstam, ז"ע, Bobover Rav

זכור נא

*Remember, please, and lament, O all of Israel,
let your voices be heard on high.*

*For Germany has destroyed our people during stormy days of the World War;
with killings, horrible and cruel, with starvation and thirst.
For all generations, do not forget,*

until you will merit witnessing the [ultimate] consolation.

*(Remember) their screams and their weeping as they were
tightly packed and locked into the train's [cattle] cars.*

*Like sheep to the slaughter they were led to be
incinerated in the crematorium ovens.*

*May the sound of their pleading cries be eternally remembered,
by the One Who dwells in the Heavens.*

When they proclaimed, 'Shema Yisrael'

they offered up their lives to the Lord of lords.

Roshrei Yeshivah and their students, and the

multitudes of Your people were there.

*They enslaved them with brutal tortures,
and they slaughtered them with high-handed arrogance.*

*'Exact vengeance for the children and the women;
let no living soul escape alive!'*

*For the burning of thousands of study halls and synagogues,
and for myriad of Torah scrolls and their students,
we shall lament with raised and screaming voices.*

*They set God's sanctuaries afire, they ignited them,
and our eyes witnessed this.*

Let those who lit the fire suffer retribution;

may God judge the corpse-filled nations.

*Cry out loud, O heaven and earth, for the thousands of cities, citadels of Torah,
for the countries of Europe and their Jewish communities,*

*for righteous tzaddikim, elders, pious chassidim,
all those who cleaved unto a faith so pure.*

*From the day we were exiled from our homeland,
there was never an annihilation as awesome as this.*

*Be compassionate with our remnant; look down upon us, please, from heaven,
at the [death] camps of the martyrs, ten times as many as those who left Egypt.
Rebuild our holy Temple, and provide us with double consolation,*

Exalt us, and bring us back to Zion and Jerusalem.

*kinnah to bemoan the tragedy of Churban Europa, and it is recited in many congregations.
When the Rav was asked for permission to include his kinnah and its translation in this edition
of kinnos, he graciously conceded. Then he explained why he had written it: 'For years I had wanted to express my grief over my personal losses*

קינה לזכרן הקדושים של חורבן אירופה
מאות הרב שלמה האלבובשטייסטם ז"ע, הארולד' מאבאבאב
זכור נא ב' השמידה גראנץ אמר בברקה, הפלחה
במיות משנוו אבוריות, ברצב ובמצמא,
אל תשבה בבורות בגדמות,
צערם וביביהם, אספחים טונרים בעריגים,
צעאו לטבה יכלה, לשפרה בברושים,
כל שום יזכיר פגעה שוכן מעוניים,
בראים שטעם לאדרני דאו גוונים.
גראם שטראל מתקין נפשם לאדרני דאו גוונים.
ראש ישבות ולימודיהם, תהנות שקר שקר
הבדדים בעניהם קשים ביד רמה,
המיילדים כבים צעירים אליך מון הדאך מה
נכום נקמת טה ונישים לא תחיה כל נשמה.
על שפרה אלפי מון רשות ובתי כסאות,
רבבות ספרי תורה ולקון בשאיות,
שלוח באש מחקש אל הצעיר, ביד העינין צפיפות,
שלים תבעיער את הבערה, ביד עזורה מטהר מהר
יעקום שמים ואך מה, על אלקי טירוח מברורי תונגה,
ארצאות איזא וקלה טהרה,
צדיקים זקנים דבק אמן קהילין גוון.
לחיים על שער אירופה, פ' שער ביראי מזכרים,
למגמות הקדושים, ב' מונט בבלים,
קומות בית יהשען, ג' רומן בבלים,
ר' מומג, ד' ביאן ז' זרנשטיין.

זכור נא — Remember, please: The destruction

of European Jewry by the Nazis during World War II was the most massive calamity to befall our people since the Destruction of the Second Temple. As explained in the prefatory notes to

kinnah 25, which laments the devastation of the Crusades, Torah Jews recognize that all Jewish misfortunes have their roots in the tragic events of Tishah B'Av. Therefore we designate no new

Divine inspiration. Moreover, he was a master of Chassidic secrets and knew the mystical incantations of the ministering angels. Still, many

bersham, ז"ע, was a scion of Sanz, one of the most illustrious Rabbinic and Chassidic dynasties. The Rebbe lost everything in the Holocaust — family, friends, followers, disciples and students in the thousands. The Rebbe arrived in America after the war with nothing but the clothes on his back and a burning determination to rebuild what the Nazis destroyed. With the help of Hashem, the glory of the House of Bobov has been restored and one will find dozens of Bobover institutions and thousands of Bobover Chassidim in every corner of the globe.